

Pohl Árpád¹ – Jobbágy Zoltán²

**A Nemzeti Közszerológati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
tudományos és nemzetközi tevékenysége: 2017–2019
1. rész**

DOI 10.17047/Hadtud.2020.30.E.16

Absztrakt:

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar alapvető rendeltetése, hogy a dinamikusan változó biztonság- és védelempolitikai kihívásokkal összhangban megfelelő háttérrel biztosítson a hadtudomány, a katonai műszaki tudomány, a honvédelmi feladatok ellátását szolgáltató társadalom- és természet-tudományok, a haditechnikai kutatás-fejlesztés más tudományterületekhez való kapcsolódásához, valamint célirányosan integrálja a tudományok általános fejlődéséből és a tudományos kutatások eredményeiből származó következtetéseket, javaslatokat. Mindezzel olyan tudást állítson elő, ami a magyar honvédtisztképzés minden szintjén képes megfelelni a 21. század kihívásainak.

Kulcsszavak:

hadtudomány, oktatás, nemzetközi kapcsolatok, kutatás-fejlesztés

**The Scientific and International Activity of the Faculty of Military Science and
Officer Training: Three Years (2017–2019)
Part 1**

Abstract:

The designation of the Faculty of Military Science and Officer Training is to provide, in line with the dynamically changing security and defence policy challenges, an adequate background for the military science, military technical science, social and natural sciences supporting various tasks related to national defence, and the technical research and development linked to various scientific fields. The Faculty is also to integrate the various conclusions and suggestions coming from general scientific progress and results of scientific research, and it is to produce knowledge that is, at any level of Hungarian officer training, able to meet the demands of the 21st century.

Keywords:

military science, education, international relations, research and development

¹ Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar – National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training; e-mail: pohl.arpad@uni-nke.hu; ORCID: 0000-0003-3768-4293

² Nemzeti Közszerológati Egyetem, Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar – National University of Public Service, Faculty of Military Science and Officer Training; e-mail: jobbagy.zoltan@uni-nke.hu; ORCID: 0000-0003-4553-6397

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) létrehozásának egyik legfontosabb oka az volt, hogy felsőoktatási intézményként hatékonyan szolgálja a közszolgálat személyi állományának minőségi fejlesztését, valamint utat nyisson egy integráltabb képzési szerkezetnek az alapképzések, a mesterképzések, a doktori képzések, valamint a szakirányú továbbképzések és átképzések terén. Az Egyetem létrehozása során fontos szempont volt még a közszolgálati hivatásrendek képzési területei közötti szorosabb kapcsolat megteremtése, amely alapvető az állam működésének tágabb összefüggéseit is értő tisztviselők, katoná- és rendőrtisztek oktatása során és nélkülözhetetlen a közszolgálati életpályák közötti mobilitás megteremtésében. A Magyar Honvédség az integrált Egyetem létrehozása előtt is igényt tartott arra, hogy a különböző tudományos kutatások eredményei ne csak a tisztképzés színvonalát emeljék, hanem támogassák a haderő előtt álló összetett problémák megoldását, a változó környezeti kihívásokhoz való sikeres alkalmazkodáshoz szükséges válaszok megtalálását. A szövetségesekkel való együttműködés és egyenértékűség sem képzelhető el az oktatás-képzés, a különböző tudományos kutatások eredményei, valamint a szövetséges országok – mindeneke előtt a hadtudománnyal foglalkozó – kutatóintézeteivel való szoros kapcsolattartás és együttműködés nélkül.³

Működési keretet meghatározó stratégiai dokumentumok

A Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar (HHK) alapvető rendeltetése, hogy a dinamikus változó biztonság- és védelempolitikai kihívásokkal összhangban megfelelő háttérrel biztosítson a hadtudomány, a katonai műszaki tudomány, a honvédelmi feladatok ellátását szolgáló társadalom- és természettudományok, a haditechnikai kutatás-fejlesztés más tudományterületekhez való kapcsolódásához, valamint célirányosan integrálja a tudományok általános fejlődéséből és a tudományos kutatások eredményeiből származó következtetéseket, javaslatokat. A Kar feladata, hogy növelje a hadtudomány és a katonai műszaki tudomány eredményességét, erősítse a honvédelmi szféra tudományos tevékenységének feladatorientált hatékonyságát, biztosítsa az elmélet és gyakorlat egységét, valamint szélesítse a hazai és külföldi tudományos együttműködést. Egyetemi szervezeti elemként pedig tegye lehetővé a társtudományok védelmi vonatkozású eredményeinek hatékony alkalmazását, a folyamatosan változó kihívásokra adott tudományos válaszokkal növelje az ország védelmi képességét, valamint segítse elő a Magyar Honvédség és a honvédelem ügyének társadalmi elfogadottságát. Az erőforrások hatékony felhasználásával biztosítsa, hogy egyfelől a célok és követelmények, másfelől a rendelkezésre álló erőforrások közötti összhang megteremthető legyen.⁴

³ Jobbágy Zoltán – Mércse Balázs: Javaslatok a Magyar Honvédségben folytatandó tudományos kutatások rendjére vonatkozó irányelvekhez. *Sereg Szemle*, 9. évfolyam (2011), 4. szám, pp. 174–176.

⁴ Uo. pp. 176–178.

Kinevezése után a Kar új vezetésének kiemelt célja volt, hogy az Egyetem 2015–2020 közötti időszakra vonatkozó Intézményfejlesztési Tervével összhangban, a Karon folyó eredményközpontú kutatási tevékenység hozadékaként erősödjön a koordinált intézményi közszolgálati tudáskoncentrációhoz való hozzájárulás.⁵ A Karon folyó tudományos kutatások szempontjából hat kiemelt fontosságú kutatási irány a meghatározó, úgymint a stratégiai vezetés, a jövő fegyveres erői, a hibrid hadviselés kihívásai, a haderők humán kérdései, a modern technológia alkalmazása a haderőben, valamint a regionális geopolitikai válságok.⁶ A kutatási irányokba való sikeres bekapcsolódás megköveteli a nemzetközi trendek magas szintű ismeretét, mert csak így biztosítható a szövetségi együttműködési követelményeknek való megfelelés és az összhaderőnemi multinacionális és koalíciós műveletekben való sikeres részvétel. Az oktatók kutatási irányokba illeszkedő kutatási témáival kapcsolatban alapkövetelmény, hogy azok a kari kutatási tevékenységet olyan területekre összpontosítsák, ahol a hazai és nemzetközi intézményi együttműködés a leghasznosabbnak ígérkezik, valamint a rendelkezésre álló anyagi és szellemi erőforrásokat összpontosítani lehet. Az Egyetem 2016–2020 közötti időszakra vonatkozó Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiájára építve kari cél volt a nemzetközi programokban és rendezvényeken való részvétel erősítése. Ebben hangsúlyos elemként szerepel a Kar oktatói állománya külföldi publikációinak, valamint a kari folyóiratokban megjelenő külföldi publikációk számának a növelése, a kutatási témák, módszerek, a különböző kutatócsoportok és kutatóműhelyek, valamint tudományos pályázatok nemzetközi jellegének további erősítése.⁷

A Kar vezetésének tevékenysége szempontjából meghatározóak voltak még a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2013–2020 tudásbázisokkal kapcsolatos specifikus céljai is, amelyek között kiemelkedően fontos a tudományos kutatás kérdésköre és meghatározó a különböző tudásbázisok létrehozása. Az egyetem három legfontosabb küldetésének, az oktatásnak, a kutatásnak, valamint a technológia- és tudástranszfernek a teljesítésével a HHK valós tudásközpontként működve képes volt a hadtudomány nemzetközi folyamataiba bekapcsolódva színvonalas kutatói tevékenységet folytatni és a közsféra honvédelemhez kapcsolódó innovációihoz hatékonyan hozzájárulni. A kari oktatók tevékenysége lehetővé tette a tudásáramlás erősítését is, amellyel bővítették a nemzeti és a nemzetközi szereplők között meglévő kapcsolatokat és biztosították azok továbbfejlődését. Kutatásra alapozott integrált innovációval pedig javították a közösségi-állami szektor hatékonyságát az oktatás-képzés-továbbképzés terén. A tudásfelhasználással kapcsolatos specifikus célok terén a kari oktatók

⁵ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia 2016–2020. Budapest, NKE, 2016. p. 11.

⁶ Boda József nb. vezérőrnagy – Boldizsár Gábor ezredes – Kovács László ezredes – Orosz Zoltán altábornagy – Padányi József dandártábornok – Resperger István ezredes – Szenes Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai. *Honvédségi Szemle*, 144. évfolyam (2016), 3. szám, pp. 3–19.

⁷ Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Intézményfejlesztési Terv 2015–2020. Budapest, NKE, 2015. p. 8.

intézeti/tanszéki szinten előnyben részesítették a magas hozadékkal bíró, atipikusnak számító inter-, transz- és multidiszciplináris kutatásokat. Az így létrejövő innovációs ökoszisztéma elemeit egyetemi oktatók, valamint nemzetközi és hazai, parancsnoki/vezetői és törzsbeosztásokban szolgáló katonatisztek képezik.⁸

A kari vezetés Magyarország 2012-ben elfogadott Nemzeti Katonai Stratégiájával összhangban és a hadviselés terén bekövetkezett változásokat maximálisan figyelembe véve, kiemelt figyelmet fordított az együttműködési képesség nemzetközi dimenziója mellett annak hazai – civil és katonai együttműködés, a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek és nemzetbiztonsági szolgálatok együttes tevékenysége – előmozdítására is. A HHK alapvetésként kezelte, hogy a biztonság összetett, elemei szorosan összefüggnek egymással. A honvédelem ügyét nem lehet a biztonság más területeitől elválasztva, önmagában értelmezni. Tekintettel arra, hogy a biztonsági kihívások kezelése túlnyúlik egyes szakminisztériumok hatáskörén, ezért összehangolt, tudományos kutatások által támogatott kormányzati együttműködést kíván meg. Korunk gyorsan változó katonai kihívásaira csak olyan haderő képes sikeres válaszokat adni, amelynek állománya magas színvonalú képzésben és kiképzésben részesült, megfelelő fizikai és pszichikai állóképességgel rendelkezik, képes a nemzetközi környezetben történő eredményes munkavégzésre, valamint feladatai végrehajtását illetően motivált és elkötelezett.⁹

A NATO egységesen kezeli a politikai-stratégiai, a hadászati, a hadműveleti és a harcászati vezetési szinteket. Az Államtudományi és Közigazgatási Kar, valamint a Nemzetközi és Európa Tanulmányok Kar összevonása lehetőséget teremtett arra, hogy a Nemzetközi biztonság- és védelempolitikai alap- és mesterképzési szakok visszakerüljenek a Karra, így állítva helyre a 2015. előtti oktatási helyzetet. Tekintettel arra, hogy a szakok fő megrendelője a Honvédelmi Minisztérium, a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderő-fejlesztési Program (Z2026), valamint az ország honvédelmi igazgatási rendszerének fejlesztése jelentős igényt támaszt a biztonság- és védelempolitikai kérdésekben jártas szakemberek iránt. A Magyar Tudományos Akadémia által elfogadott tudományági nomenklatúrában a katonai biztonság és biztonságpolitika (09 04 04) a hadtudomány (09 00 00) részét képezi.¹⁰ Fontos volt a Karhoz kerülő Nemzetközi biztonság és védelempolitikai szakok minél zökkenőmentesebb beillesztésének alapos előkészítése a kari tevékenységbe, különös tekintettel a tudományos és a nemzetközi együttműködési lehetőségekre.

⁸ Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2013–2020. Budapest, Nemzetgazdasági Minisztérium, 2013. pp. 30–40.

⁹ Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája. Budapest, Honvédelmi Minisztérium, 2012. pp. 5., 16.

¹⁰ Tudományági nomenklatúra. <https://mta.hu/doktori-tanacs/tudomanyagi-nomenklatura-106809>. (Letöltés ideje: 2020. 01. 07.)

A KÖFOP és GINOP pályázatok

A Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia miatt alapkövetelményként jelent meg, hogy a Karon folyó tudományos tevékenység aktívan járuljon hozzá a kormányzás és a közigazgatás tudás- és kompetencia szintjének emeléséhez, a védelmi szférát érintő rendszer- és intézményi szintű kihívásoknak való megfeleléshez, valamint a szükséges tudás- és ismeretanyag tudományos módszerekkel történő előállításához. Ezek között a legfontosabb terület a közszolgálat, azon belül is a védelmi szféra tevékenységét megalapozó tudás megszerzéséhez szükséges Közigazgatás- és Közszolgáltatásfejlesztési Operatív Program (KÖFOP) és a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program (GINOP) keretében folyó kutatások, valamint az Egyetem Államreform Programmal (ÁROP) összefüggő tevékenységének megszervezése és támogatása volt.¹¹ A Kar a programok kapcsán csaknem egymilliárd forint támogatáshoz jutott, amelyből igen jelentős kutatás- és oktatásfejlesztési tevékenységet hajtott végre. A Karról benyújtott 62 KÖFOP pályázatból végül 34 esetében indulhatott meg kutatás. A pályázatok mind az eredménytermékek, mind a workshopok, konferenciák és egyéb rendezvények tekintetében időarányosan, a futamidők végére teljesültek.¹² A 34 projekt megoszlása a következő volt: 8 kutatócsoport, 5 kutatóműhely, 14 doktori, 2 posztdoktori, 1 akadémiai doktori, 4 habilitációs. Összesen 113 fő vett részt a projektekben, amely számban benne vannak a külsős résztvevők is. A kutatások eredménytermékei könyvek, tankönyvek, magyar és idegen nyelvű folyóiratcikkek, doktori disszertációk, habilitációs pályázatok, valamint egy akadémiai doktori pályázat voltak. A kutatási témák nagy változatosságot mutattak, de alapvetően a hadtudományhoz kapcsolódtak.

A GINOP pályázatok a magyar katonai repüléssel kapcsolatos kutatások új távlatait nyitották meg. GINOP-2.3.2-15-2016-00007, A légiközlekedés-biztonsághoz kapcsolódó interdiszciplináris tudományos kutatási potenciál növelése és integrálása a nemzetközi kutatás-fejlesztési hálózatba a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (VOLARE) című projekt támogatási összege 755 710 123 Ft, ami lehetővé teszi, hogy a katonai repüléssel foglalkozó szolnoki tanszékek olyan kutatási infrastruktúrát és együttműködési hálózatot hozzanak létre, amely biztosítja a Magyar Honvédség Légierő Haderőnem fejlesztéséhez szükséges tudományos kutatási és felsőoktatási potenciál létrehozását. A projekt lehetővé tette, hogy létrejöjjön egy olyan technikai bázis, ami olyan eszközöket működtet, mint a teszt hajtómű, az orvosdiagnosztikai eszközrendszer és a merevszárnyas kísérleti repülőeszköz készlet. A kutatásokba bevont oktatók és hallgatók a világ legrangosabb szakmai, tudományos konferenciáira is eljutottak.

¹¹ Államreform Operatív Program (ÁROP). <https://kti.uni-nke.hu/projektek/arop/allamreform-operativ-program>. (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

¹² KÖFOP-2.1.2.-VEKOP-15-2016-00001, A jó kormányzást megalapozó közszolgálat fejlesztés. <https://fejlesztprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztprogramok-uni-nke-hu/osszefoglalo.original.pdf>. (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

A projekt három kiemelt kutatási területből áll: Aviation_FUEL, Aviation_HUMAN, és UAS_ENVIRON.¹³ Az Aviation FUEL kutatási terület az alternatív üzemanyagok repülésben való bevezethetőségének lehetőségét, illetve annak hatásait vizsgálja.

Az Aviation HUMAN kiemelt kutatási terület kutatási céljai a pilótákon kívül kiterjednek a pilótánélküli járművek kezelőire és a légiforgalmi irányítókra is. A Szolnokon kialakított teljesítmény-diagnosztikai és pszichológiai labor magas színvonalon biztosítja a kutatások eredményes végrehajtását.

Az UAS_ENVIRON kutatási terület kutatói egy olyan komplex repüléstámogató rendszer (szoftver) modelljét dolgozzák ki, amely biztonságosabbá teszi a pilótánélküli légi járművek alkalmazását. A kutatások kiterjednek még a pilótánélküli légi jármű rendszerek repülésének tervezéséhez szükséges légiforgalmi tájékoztatási elemek integrációjára és egy merev, illetve forgószárnyas időjárásfelderítő UAV prototípus kifejlesztésére. A GINOP pályázat eredményei eddig száznál is több tudományos publikációban jelentek meg.

Bővülő nemzetközi kapcsolatok

A két programnak köszönhetően a HHK jelenleg olyan korszerű tudásközpontként működik, amely értékes, új tudományos eredményeket felmutató kutatási projekteket indít és integrál. A KÖFOP és GINOP pályázatok sikere azt is egyértelművé tette, hogy a Kar oktatói állománya az értékelt időszakban képes volt a nemzeti és nemzetközi tudományos térben mozogva, szellemi tudásközpontként a hadtudomány területén tevékenykedni. Az alap- és az alkalmazott kutatások egymásra épülésével, a kormányzati szervezetekkel, a hazai felsőoktatási intézményekkel, a versenyszféra szereplőivel, valamint a különböző nem kormányzati szervezetekkel együttműködve hatékonyan tudta a vonatkozó kutatások újszerűségét és gyakorlatorientáltságát biztosítani. Egyértelműen erősödött a tudományos együttműködés az oktatók és kutatók egymás közötti kapcsolataiban, az egyetemi és más tudományos kutatóhelyek között kialakított együttműködés terén, valamint a Kar teljes hazai és nemzetközi tudományos kapcsolatrendszerében. Kari szinten a tudományos kutatás, valamint az azzal szoros kapcsolatban álló képzés fejlesztése a meglévő bázison és a rendelkezésre álló szellemi kapacitás kihasználásával valósult meg. A kari tudományos tevékenységek biztosították a kétirányú információforgalmat, ezzel segítve elő a tudományos tevékenység központi irányítását és a működési feltételek javítását. A nemzetközi együttműködés területén stratégiai kérdés volt, hogy sikerül-e a KÖFOP és a GINOP pályázatoknak tudományos kutatási hálózatokba bevonni a már meglévő külföldi partnereket és az újonnan együttműködőket. A Kar továbbra is rendelkezik azokkal a több évtizedes kiváló kapcsolatokkal, amelyek ennek alapját képezik. A kihívást inkább az jelenti, hogy a partnerintézményeket olyan kutatásokba

¹³ GINOP-2.3.2-15-2016-00007 A légiközlekedés-biztonsághoz kapcsolódó interdiszciplináris tudományos kutatási potenciál növelése és integrálása a nemzetközi kutatás-fejlesztési hálózatba a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (VOLARE). <http://ginop.szrf.hu/elemekek/ginop.html> (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

és olyan feltételekkel kell bevonni, amelyek részükre is fontosak. Ebben benne van a kari vezetésnek azon szándéka, hogy viszonyossági alapon a jövőben a Kar oktatói és kutatói is részt vehessenek a partnerintézmények nemzetközi projektjeiben. A KÖFOP és a GINOP pályázatok eredményeként bővült a kutatóműhelyek nemzetközi hálózata, amely alapján tovább erősödhetett a kari tudományos kutatások nemzetközi jellege. A Kar 2017-ben összeállított kutatási térképe évente aktualizálásra került. Az aktualizált kutatási térkép egyértelművé tette, hogy a kari oktatók képesek a Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderő-fejlesztési Programba is sikeresen bekapcsolódni. Ennek első eredménye, hogy a honvédelmi és haderőfejlesztési programban meghatározott célkitűzésekkel kapcsolatos, a Magyar Honvédség személyi állománya körében lefolytatott empirikus kutatást a Kar oktatói és kutatói bevonásával hajtották végre.

A KÖFOP és a GINOP pályázatok keretében létező nemzetközi kapcsolatok mellett a Kar élt a nemzetközi együttműködés több hagyományos fóruma biztosította lehetőséggel is. Az európai, azon belül is a kelet-közép európai regionális változások nyomán követése, esetleges befolyásolása szempontjából ezek a fórumok stratégiai jelentőségűek. A legfontosabbak ezek közül a Nemzetközi Katonai Akadémiai Fórum,¹⁴ valamint a Katonai Felsőoktatás Közép-európai Fóruma.¹⁵ A HHK komoly nemzetközi érdeklődés mellett sikerrel rendezte meg 2018. júniusban a Nemzetközi Katonai Akadémiai Fórum „Managing Future Threats and Challenges in Basic Officer Education” című tudományos nemzetközi konferenciát.¹⁶ A Kar vezetése részt vett a NATO Védelmi Akadémia Parancsnoki Konferenciáin Shrivenhamben, Zágrábban, valamint Rómában. Ezek a rendezvények különösen fontosak abból a szempontból, hogy a nemzeti és nemzetközi tisztképző intézmények vezetői viszonylag kötetlen formában találkozhatnak, és a megadott témakörökön felül számos fontos kérdésben kifejtik véleményüket. A magyar katonai felsőoktatás folyamatos részvétele különösen fontos, mert itt lehet első kézből beazonosítani azokat a tendenciákat, amelyek a tisztképzés különböző szintjeire hatnak. Az elmúlt évek konferenciái számos olyan döntést inspiráltak, amelyek a magyar tisztképzésben közvetlen döntésekben, fejlesztési irányokban jelentek meg. A HHK vezetése képviseltette magát a Katonai Felsőoktatás Közép-európai Fóruma éves találkozóin és az Európai Katonai Akadémiák Parancsnokai Szemináriumán is. Az eltelt három évben a Kar sikeresen bekapcsolódott a NATO Tudomány a Békéért és Biztonságért Programjába is, és egy szakértő delegálásával aktív tagállami képviselőt jelenít meg a NATO Független Tudományos Értékelő Csoportban. Részben ennek is köszönhető, hogy a NATO Tudomány a Békéért és Biztonságért Program évente

¹⁴ iMAF – international Military Academic Forum. http://www.maf-reichenau.at/imaf_universal/index.html. (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

¹⁵ CEFME – Central European Forum on Military Education. <https://beta.cefme.eu/news/cefme.htm>. (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

¹⁶ Nemzetközi katonai felsőoktatási fórum az NKE-n. <https://www.uni-nke.hu/hirek/2018/06/22/nemzetkozi-katonai-felsooktatasi-forum-az-nke-n> (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

megrendezésre kerülő információs napja a Kar közreműködésével a Ludovika Főépület Széchenyi Dísztermében került lebonyolításra 2018. októberben, amelyen előadást tartott Antonio Missiroli NATO főtitkár-helyettes is.¹⁷ Egy ilyen rendezvény lebonyolítása jelentősen növeli a magyar tisztképzés nemzetközi presztízsét. A NATO támogatásával futó Védelmi Oktatásfejlesztési Programban való aktívabb részvétel feltételeinek megteremtése az értékelt időszakban teljesült. A program célja a NATO-tagállamok és a partnerországok katonai oktatási intézményei közötti együttműködés, valamint a partnerek védelmi oktatási intézményeinek a nyugati védelmi oktatási standardokkal és értékekkel való egyenértékűsítésének elősegítése. Sikeres előkészítő munka eredményeként 2019-től Bosznia-Hercegovina esetében a HHK delegál felsőoktatási szakértőt a tisztképzés helyzetének áttekintésére és fejlesztési javaslatok megfogalmazására. Az aktívabb kari részvételnek is köszönhető, hogy a Védelmi Oktatásfejlesztési Program tisztázó konferenciája kari közreműködéssel a Ludovika Főépület Zrínyi Termében került lebonyolításra 2019. júniusban.

Tekintettel a V4 országokkal való együttműködés fontosságára, az Egyetem és a Kar a program végrehajtásában szorosan együttműködik a lipótszentmiklósi Milan Rastislav Štefánik Fegyveres Erők Akadémiával.¹⁸ A HHK részt vett és sikeresen közreműködött az Európai Egyetemek Szövetsége Intézményértékelési Program Értékelési Csoportjának az Egyetem karainak és funkcionális egységeinek különböző területein és különböző vezetői szintjein végrehajtott értékelési folyamatában. Az értékelési csoport az értékelés elkészítése során többször ülésezett a kari vezetőkkel és az üléseken kívül is számos szövegegyeztetési fordulóban igyekezett konszenzusos megfogalmazásban jelentését kialakítani. A jelentés magyar nyelvű összefoglalójában meghatározott ajánlások Karra történő lebontása, különös tekintettel a minőségkultúrára, az oktatás-képzés-tanulásra, a kutatásra, valamint a nemzetköziesítésre megtörtént.¹⁹

A magyar katonai felsőoktatás néhány területén számos, több évtizedes együttműködésen alapuló nemzetközi képzési programmal rendelkezik. Ezek közül folyamatos működésük miatt kiemelkednek a logisztikai felkészítések, amelyek a tisztképzés alapképzési és mesterképzési szintjén egyaránt jelen vannak. Megállapítható, hogy Európában egyedülállóan hosszú és tartalmas képzésekről van szó, amelyek képesek voltak megújulni és folyamatosan az új kihívásokhoz igazodni. Magától értetődő módon kiemelt figyelem összpontosult a FOURLOG és a MAGLITE programokra. A katonai logisztikai alapképzés angol nyelvű zárógyakorlata 16 éves

¹⁷ Tudomány a Békéért és Biztonságért. <https://www.uni-nke.hu/hirek/2018/10/12/tudomany-a-bekeert-es-biztonsagert>. (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

¹⁸ A NATO esszenciája a tanulás. <https://www.uni-nke.hu/hirek/2019/06/18/a-nato-esszenciaja-a-tanulas>. (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

¹⁹ EUA Institutional Evaluation Program, National University of Public Service, Final Report. https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/IEP%20final%20report%20NUPS_2018.pdf (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.); Nemzetközi értékelés: „Az NKE előretékintő és törekvő, ambiciózus egyetem.” <https://www.uni-nke.hu/hirek/2018/08/30/nemzetkozi-ertekeles-az-nke-eloretekinto-es-torekvo-ambiciozus-egyetem> (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

múltra tekint vissza és három helyszínen (Bécs, Budapest, Brno), négy nemzet – cseh, magyar, osztrák, szerb – tisztjelöltjei vesznek rajta részt.²⁰ A FOURLOG nemzetközi tekintélyét mutatja, hogy folyamatosak a részvételt célzó megkeresések más nemzetek részéről, azonban a feltételek jelentős bővülést nem tesznek lehetővé.

A katonai műveleti logisztika mesterképzési szak tantervében évente két alkalommal szereplő MAGLITE Többnemzeti Összhaderőnemi Logisztikai Kiképzés 24 éves múlttal rendelkezik. A leendő magyar katonai logisztikai középvezetők a legmagasabb szintű brit katonai logisztikai tanfolyam (*Joint Logistic Operation Course – JLOC*) hallgatóival együtt vesznek részt a felkészítésen az angliai Deepcutban és Budapesten. Fontos megjegyezni, hogy mindkét programot a Magyar Honvédség finanszírozza.

Egyes elemeit illetően sikerült a tisztképzés általános katonai felkészítési rendszerébe integrálni a németországi Hohenfelsben, az amerikai haderő Összhaderőnemi Többnemzeti Készültségi Központjában, az Afganisztánba települő grúz zászlóalj évente megrendezésre kerülő felkészítését, amelyben a honvéd tisztjelöltek alájátszóként vesznek részt. A NATO Együttműködési Kibervédelmi Kiválósági Központ évente egy alkalommal megrendezi a „Locked Shields” elnevezésű kibervédelmi gyakorlatot, amely az egyik legnagyobb ilyen jellegű nemzetközi gyakorlat a világon. A 2010 óta megrendezésre kerülő valós idejű számítógépes hálózat-védelmi gyakorlat során a nemzetközi résztvevők úgynevezett kék csapatokat alkotva, egy elképzelt helyzetben hálózatvédelmi gyorsreagálású csapatokként tevékenykednek. A több napon át tartó gyakorlat, amelyben a Kar oktatói és hallgatói is évek óta részt vesznek, kiváló gyakorlati lehetőséget biztosít a hasonló típusú fenyegetések és krízisek kezeléséhez a mindennapi munka során. A gyakorlat tapasztalatai hathatós segítséget nyújtanak a valós rendszerek elleni támadásokra való felkészüléshez, valamint a szükséges ismeretek oktatás-képzésbe történő integrálásához.²¹

Kari oktató vezetésével a katonai vezetői mesterképzés hallgatói 2019-ben is részt vettek a „Combined Joint European Exercise 2019” gyakorlaton Hamburg, Róma, Madrid, Párizs, valamint Shrivenham helyszíneken.

Sajnálatos módon a nemzetközi felkészítésekhez biztosított egyetemei és honvédségi források évek óta nem bővülnek, ezért a Kar vezetése minden lehetőséget megragad a hallgatók nemzetközi feladatokba történő bekapcsolására. Ennek érdekében gyakran a féléves órarend áttervezése árán is biztosítjuk a gyakorlat feltételeit. Erre jó példa a cseh szárazföldi haderőnem legnagyobb 2019-ik évi nemzetközi gyakorlata, a „Czech Lion 2019” nevű számítógéppel támogatott parancsnoki és törzsvezetési gyakorlat, amelyen cseh, lengyel, magyar és szlovák

²⁰ Pohl Árpád: A műveleti felkészítés rendszere a logisztikai tisztképzésben. *Hadtudományi Szemle*, VIII. évfolyam (2015), 1. szám, p. 164.

²¹ Locked Shields is a unique international cyber defence exercise offering the most complex technical live-fire challenge in the world. <https://ccdcoe.org/exercises/locked-shields/> (Letöltés ideje: 2019. 11. 26.)

részről összesen közel ezer katona hajtott végre feladatokat. A több helyszínen megrendezett nemzetközi felkészítésen az MH 25. Klapka György Lövészdandár katonái mellett 15 fő honvéd tisztjelölt is részt vett Csehországban.²²

Az elmúlt években olyan új biztonsági kihívások és konkrét műveleti feladatok jelentek meg, amelyekre a tudományos kutatásokon belül minden szakterületnek meg kell találnia saját válaszát. A Kar vezetése a szlovák Milan Rastislav Štefánik Fegyveres Erők Akadémia, a cseh Védelmi Egyetem, a lengyel Háborús Tanulmányok Egyetem, valamint a német Bundeswehr Vezetési Akadémia részvételével 2017. június óta tárgyalásokat folytatott egy V4+ művelettervezési oktatási együttműködés létrehozásáról, különös tekintettel az összhaderőnemi műveletekre, azok támogatására, valamint azok kiszolgáló támogatására. A tárgyalások során egyre fontosabb céllá vált egy, lényegében a hadműveleti szintű MSc képzést támogató együttműködés kereteinek felvázolása. A V4+ együttműködés erősíti a hadműveleti szintű tervezési képességet, lehetővé teszi a résztvevő intézmények vonatkozásában oktatók / kutatók cseréjét, NATO kompatibilis tudással rendelkező művelettervezési szakemberek képzését, a Kar felelősségi körébe tartozó statikus tanfolyamok tananyagainak fejlesztését, közös V4 tananyagfejlesztést és tudástranszfert, közös publikációs lehetőségek és tematikus publikációs lehetőség biztosítását egymás folyóirataiban, valamint hosszabb távon MSc szinten esetleg közös modulok létrehozását. A vonatkozó együttműködési megállapodás aláírására ünnepélyes keretek között Varsóban került sor 2018 novemberében.²³ A V4+ művelettervezési oktatási együttműködés keretében továbbképzésen részt vett oktatóknak lehetőségük volt a varsói Háborús Tanulmányok Egyetem, valamint a Balti Védelmi Akadémia által közösen megrendezett „Joint Resolve 2019” gyakorlaton megfigyelőként részt venni. A gyakorlatba a Kar 2020-tól szakértők delegálásával még jobban bekapcsolódik.

A Többnemzeti Szárazföldi Kötelék (*Multinational Land Forces – MLF*) 2002 óta működik együtt, alapvetően eseti alapon a csapatokkal hozzájáruló nemzetek különböző felsőoktatási intézményeivel. Az együttműködés szervezettebbé tételére a kötelék Politikai-katonai Tanácsadó Csoportja 2017-ben felhatalmazta az állandó tervező törzset, hogy a tagországok egyes egyetemeivel keressenek együttműködési területeket. A Politikai-katonai Tanácsadó Csoport 2018-ban az együttműködési szándékot megerősítette, és elviekben elképzelhetőnek tartotta egyetemi oktatók és kutatók, valamint hallgatók bevonását a kötelék hadműveleti tervező tevékenységébe, törzsvezetési és egyéb gyakorlataiba. A Politikai-katonai Tanácsadó Csoport és a kötelék állandó tervező törzsének álláspontja szerint az együttműködés kölcsönösen hasznos a katonai szervezetnek, valamint a résztvevő egyetemeknek. Az együttműködéshez szükséges Egyetértési Memorandum

²² Közösen gyakorlatoztak a Visegrádi Négyek. <https://honvedelem.hu/cikk/kozosen-gyakorlatoztak-a-visegradi-negyek/> (Letöltés ideje: 2019. 12. 04.)

²³ Közös V4+ felsőoktatási együttműködési megállapodás. <https://hvk.uni-nke.hu/hirek/2018/11/19/kozos-v4-felsooktatasi-egyuttmukodesi-megallapodas> (Letöltés ideje: 2019. 12. 04.)

tervezetét a kötelék és az egyetemek képviselői kidolgozták. Megállapodás született arra vonatkozóan is, hogy az együttműködés kiterjed a hadműveleti tervezés folyamatára, a kötelék által végrehajtott „Clever Ferrett” gyakorlatok előkészítésében és végrehajtásában való részvételre, valamint egyéb kiképzési és oktatási tevékenységekben való együttműködésre. További lehetőségként merült fel közös nemzetközi konferenciák és egyéb tematikus munkaértekezletek megrendezése, esetleg közös cikkek és tanulmányok megírása. Az Egyetértési Memorandum aláírása 2020-ban várható.

Nemzetközi csereprogramok, tanulmányutak

A nemzetközi együttműködési lehetőségek bővítése területén fontos szempont volt a munkatársak ilyen lehetőségekbe való minél szélesebb körű bevonása. Kihasnálva az Erasmus+ Programban rejlő lehetőségeket, a Kar vezetése számára célként szerepelt a partnerintézmények oktatóinak hatékonyabb bevonása a Kar tevékenységébe, az angol nyelven is oktatható kari kurzusok arányának növelése, valamint a partnerintézmények számának emelése. A vonatkozó időszakban a Kar bővítette az Erasmus+ programban meglévő kapcsolatait, mivel együttműködési szerződéseket írt alá a görög Hellén Légierő Akadémiával, a török Nemzetvédelmi Egyetemmel, a belga Leuveni Katolikus Egyetemmel, valamint a horvát Zágrábi Egyetemmel. A Kar a Tempus Közalapítvány által kiírt nemzetközi pályázat keretében sikeresen pályázott a grúz LEPL–David Aghmashenebeli Nemzetvédelmi Akadémiával a 2018–2020-as időszakra kiírt nemzetközi kreditmobilitásra. Az oktatók és munkatársak cseréje, kisebb grúz delegációk látogatása azóta folyamatos. A Kar szintén sikeresen pályázott 2019-ben a Koreai Nemzetvédelmi Egyetemmel a Tempus Közalapítvány által a 2019–2021-es időszakra kiírt nemzetközi kreditmobilitásra. A Tempus Közalapítványtól elnyert támogatásból 2 fő kari oktató kiutazása és 2 fő dél-koreai oktató beutazása támogatható 5 napos mobilitási időszakra, amely során 8 óra oktatás a követelmény. A részletek egyeztetése a dél-koreai féllel folyamatban van. Az Erasmus+ program keretében egyébként is jelentős számban került sor hallgatói, valamint oktatói / munkatársi mobilitásra:

- hallgatói mobilitás (kiutazó) 78 fő,
- oktatói / munkatársi mobilitás (kiutazó) 85 fő,
- hallgatói mobilitás (érkező) 58 fő,
- oktatói / munkatársi mobilitás (érkező) 68 fő.

A három év során egy fő oktató sikeresen végezte el Lengyelországban a varsói College of Europe által szervezett posztgraduális képzést, egy fő oktató pedig a kínai Zhejiang University egy év időtartamú mesterképzésén szerzett diplomát. A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Műszaki és Humántudományok Kar Kari Tanácsa jóváhagyta, hogy a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar egy docense oktatói feladatokat lásson el a Makovecz Program keretén belül. Makovecz Hallgatói Ösztöndíjprogram keretében elnyert pályázat eredményeként négy

honvédtisztjelölt nyert el marosvásárhelyi részképzésben való részvételt. Fulbright ösztöndíjjal a Kar egyik tanársegédje kilenc hónapot töltött oktatóként és kutatóként a világ talán leghíresebb katonai akadémiáján, a West Point-on.²⁴ Az Egyetem rektora által 2017-ben kiírt „Good Governance Knowledge Transfer Program NUPS – USA” pályázat keretében a Kar három oktatója vendégkutatóként-oktatóként az Amerikai Egyesült Államokban található University of North Georgia (UNG) dahlonegai kampuszán tölthette a 2018. évi tavaszi szemesztert. Az oktatók a kutatási programjukban megfogalmazott tudományos munkájuk mellett részt vettek az oktatásban különböző előadások és workshopok megtartásával, valamint több gyakorlat végrehajtásában vállaltak aktív szerepet.²⁵ Sajnos a munkaerőpiaci verseny és a magasabb honvédelmi érdek ismét nem kímélte a tisztképzést: a három tehetséges fiatal tiszt közül egy azóta leszerelt, egy pedig más beosztásba került. Jelenleg egy kari oktató a kilenc hónapos „Maneuver Captains Career” tanfolyam résztvevője Fort Benningben, az Amerikai Egyesült Államokban. A HHK vezetésének eltökélt szándéka, hogy továbbra is prioritásként kezeli a fiatal oktatói generáció külföldi tanulmányait, tapasztalatszerzését.

Az elmúlt három évben bővült a kétoldalú megállapodások száma. A Bundeswehr hamburgi Helmut Schmidt Egyetemével az Erasmus+ nemzetközi együttműködési megállapodást követően a Kar vezetése bevonásával kidolgozott Egyetértési Memorandum ünnepélyes keretek között aláírásra került 2018. szeptemberben. Azóta már három magyar honvéd tisztjelölt egy szemesztert elvégzett Hamburgban és két német egyetemista tiszt egy-egy félévet a HHK-n tanult, illetve tanul. Az Észak-Georgia Egyetemmel kötött megállapodás eredményeként 2017-től minden évben 2 fő kadét érkezett a Karra május–június hónapokban, amelyet 2 fő honvéd tisztjelölt látogatása követett augusztus–szeptember hónapokban. A 2 fő honvéd tisztjelölt mellett a Karnak lehetősége van további 1 fő honvéd tisztjelöltet az Észak-Georgia Egyetem „International Cadet Week” programjára is kiküldeni minden év novemberben. Jogelőd intézményként a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 1998-ban együttműködési megállapodást írt alá a Virginia Katonai Intézettel (*Virginia Military Institute – VMI*). A megállapodás értelmében az amerikai fél minden évben a nyári szünetekben tanulmányút keretében kadétoakat küldött Magyarországra. Az Észak-Georgia Egyetemmel kötött megállapodás alapján a Kar az Intézet vezetésének javasolta az együttműködés kibővítését és 2-2 fő hallgató cseréjét a tavaszi szemeszterben. Az amerikai fél az ajánlatot elfogadta, a részleteket a kari vezetéssel Budapesten személyesen egyeztették. A HHK a Nemzetközi Iroda bevonásával, valamint az amerikai féllel közösen elkészítette a „Memorandum of Agreement on Academic Cooperation” című dokumentumot, amely 2019-ben aláírásra került. A megállapodás eredményeként az

²⁴ Élet a West Point-on magyar szemmel. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2017/11/10/elet-a-west-point-on-magyar-szemmel> (Letöltés ideje: 2019. 12. 05.)

²⁵ Kari oktatók az Amerikai Egyesült Államokban. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2018/05/25/kari-oktato-az-amerikai-egyesult-allamokban> (Letöltés ideje: 2019. 12. 05.)

Észak-Georgia Egyetemen kötött megállapodáshoz hasonlóan 2 fő kadét érkezik a Karra, valamint 2 fő honvéd tisztjelölt mehet a Virginia Katonai Intézetbe.

A Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderő-fejlesztési Program keretében beszerzésre került új haditechnikai eszközök üzemeltetéséhez szükséges, a tiszti alapképzésbe integrálható képzési és kiképzési igények felmérése érdekében 2019-ben több alkalommal is sor került a német Bundeswehr oktatási intézményeinek és kiképző központjainak meglátogatására. A HHK vezetői és oktatói a kiképzési körülmények megismerése, hazai bevezetésükhöz szükséges infrastruktúra felmérése, valamint a beiskolázások megtervezéséhez pontos adatok gyűjtése céljából minden alkalommal részét képezték a különböző németországi helyszínekre kiutazó munkacsoportoknak. A HHK közel 30 éve szorosan együttműködik az Osztrák Szövetségi Haderő (Bundesheer) bécsi Logisztikai Iskolájával. A német szárazföldi haditechnikai eszközök üzemben tartásával kapcsolatos osztrák tapasztalatok megismerése érdekében a Kar proaktív módon, önállóan megszervezte azt a kétnapos workshopot Bécsben, amelyen a Haditechnikai Tanszék oktatói osztrák szakemberekkel konzultálhattak. Ez a program kiváló alkalmat teremtett arra, hogy a HHK oktatói megismerjék a bizonyos haditechnikai eszközök vonatkozásában hozzánk hasonló fél évszázados ugrást végrehajtó, hasonló nagyságrendű ország haderejének tapasztalatait. A lényeg itt nem az udvarias előadásokban, hanem a szaktantermekben és a műhelyekben, a szakemberek által végrehajtott közvetlen eszmecserékben rejlett. Különösen fontos az együttműködés ezen területe, mert az osztrák partneriskola Haditechnikai Intézete képes rövidebb haditechnikai felkészítések levezetésére, amelyek kiegészíthetik az itthoni képzést.

FELHASZNÁLT IRODALOM

A NATO esszenciája a tanulás. Internet: <https://www.uni-nke.hu/hirek/2019/06/18/a-nato-esszenciaja-a-tanulas>

A Nemzeti Közszerológati Egyetem Rektorának 17/2019. számú utasítása a Nemzeti Közszerológati Egyetem tudományos és szakmai folyóiratai kezelésének, a kiadói és nyomdai szerológatások megrendelésének szabályairól.

Államreform Operatív Program (ÁROP). <https://kti.uni-nke.hu/projektek/arop/allamreform-operativ-program>

Az Európai Unió Katonai Bizottság elnökének látogatása a Nemzeti Közszerológati Egyetemen. <https://www.uni-nke.hu/hirek/2017/10/02/az-europai-unio-katonai-bizottsag-elnokenek-latogatasa-a-nemzeti-kozszerologati-egyetemen>

Boda József nb. vezérőrnagy – Boldizsár Gábor ezredes – Kovács László ezredes – Orosz Zoltán altábornagy – Padányi József dandártábornok – Resperger István ezredes – Szenes Zoltán ny. vezérezredes: Fókusz és együttműködés. A

hadtudomány kutatási feladatai, *Honvédségi Szemle*, 144. évfolyam (2016), 3. szám, pp. 3–9.

CEFME – Central European Forum on Military Education.
<https://beta.cefme.eu/news/cefme.htm>

Czetz János honvédtábornok nyomában, Argentínában - A Colegio Militar de la Nación alapításának 150. évfordulója. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2019/10/17/czetz-janos-honvedtabornok-nyomaban-argentinaban-a-colegio-militar-de-la-nacion-alapitasanak-150-evforduloja>

Denis Mercier vezérezredes előadása az NKE-n. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2018/03/03/denis-mercier-vezerezredes-eloadasa-az-nke-n>

Együtt erős a NATO. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2019/03/22/egyutt-eros-a-nato>

Élet a West Point-on magyar szemmel. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2017/11/10/elet-a-west-point-on-magyar-szemmel>

EUA Institutional Evaluation Program, National University of Public Service, Final Report. https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/IEP%20final%20report%20NUPS_2018.pdf

Nemzetközi értékelés: „Az NKE előretökölő és törekvő, ambiciózus egyetem.”
<https://www.uni-nke.hu/hirek/2018/08/30/nemzetkozi-ertekeles-az-nke-eloretokolo-es-torekvo-ambiciozus-egyetem>

GINOP-2.3.2-15-2016-00007 A légiközlekedés-biztonsághoz kapcsolódó interdiszciplináris tudományos kutatási potenciál növelése és integrálása a nemzetközi kutatás-fejlesztési hálózatba a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (VOLARE). <http://ginop.szrf.hu/elemekek/ginop.html>

Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, Kari Tudományos Tanács, Ügyrend.

iMAF – international Military Academic Forum. http://www.maf-reichenau.at/imaf_universal/index.html

Jobbágy Zoltán – Mércse Balázs: Javaslatok a Magyar Honvédségben folytatandó tudományos kutatások rendjére vonatkozó irányelvekhez. *Sereg Szemle*, 9. évfolyam (2011), 3. szám, pp. 174–180.

Kari oktatók az Amerikai Egyesült Államokban. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2018/05/25/kari-oktato-az-amerikai-egyesult-allamokban>

Kopjafaállítás Bécsben. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2018/06/18/kopjafaallitas-becsben>

KÖFOP-2.1.2.-VEKOP-15-2016-00001, A jó kormányzást megalapozó közszolgálat fejlesztés. <https://fejlesztisprogramok.uni-nke.hu/document/fejlesztisprogramok-uni-nke-hu/osszefoglalo.original.pdf>

Közös V4+ felsőoktatási együttműködési megállapodás. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2018/11/19/kozos-v4-felsooktatasi-egyuttmukodesi-megallapodas>

Közösen gyakorlatoztak a Visegrádi Négyek. <https://honvedelem.hu/cikk/kozosen-gyakorlatoztak-a-visegradi-negyek/>

- Látogatás a NATO AWACS flotta ünnepségén. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2017/10/04/latogat-as-a-nato-awacs-flotta-unnepsegen>
- Lengyel–magyar katonai találkozó Varsóban. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2019/10/21/lengyel-magyar-katonai-talalkozo-varsoban>
- Locked Shields is a unique international cyber defence exercise offering the most complex technical live-fire challenge in the world. <https://ccdcoe.org/exercises/locked-shields/>.
- Magyar Tudomány Ünnepe 2019. <https://www.uni-nke.hu/kutatas/magyar-tudomany-unnepe/magyar-tudomany-unnepe-2019>
- Magyarország Nemzeti Katonai Stratégiája. Budapest, Honvédelmi Minisztérium, 2012.
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Intézményfejlesztési Terv 2015–2020. Budapest, NKE, 2015.
- Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia 2016–2020. Budapest, NKE, 2016.
- Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2013–2020. Budapest, Nemzetgazdasági Minisztérium, 2013.
- Nemzetközi katonai felsőoktatási fórum az NKE-n. <https://www.uni-nke.hu/hirek/2018/06/22/nemzetkozi-katonai-felsooktatasi-forum-az-nke-n>
- Pohl Árpád: A műveleti felkészítés rendszere a logisztikai tisztképzésben. *Hadtudományi Szemle*, VIII. évfolyam (2015), 1. szám, pp. 151–166.
- Szövetségben az erő. <https://hhk.uni-nke.hu/hirek/2018/12/04/szovetsegben-az-ero>
- Tudomány a Békéért és Biztonságért. <https://www.uni-nke.hu/hirek/2018/10/12/tudomany-a-bekeert-es-biztonsagert>
- Tudományági nomenklatúra. <https://mta.hu/doktori-tanacs/tudomanyagi-nomenklatura-106809>